

Madagaskar

eiland van verborgen schatten, ook voor vogelaars

Tekst en foto's Ruud van Kappel

Madagascar hoopoe

Scaly ground roller

De naam is bekend, het klinkt bijzonder, maar.... je hoort er niet zoveel over.

Wat is er voor vogelliefhebbers te zien? Veel, Madagaskar is een snoepwinkel voor vogelaars en natuurliefhebbers die echt iets anders zoeken, en is nu uitstekend te bereizen. Het is groter dan Frankrijk, heeft prachtige kusten en een gevarieerd binnenland. Het tropische klimaat wordt wat gematigd door de invloed van de zee. Van april tot en met november is het aantrekkelijk voor vakanties en natuurreizen. Toch is het relatief onbekend en er is nog geen massatoerisme. Het natuurbeheer staat nog in de kinderschoenen. Reden om nu te gaan kijken nu het er nog is en te hopen, dat de opkomst van ecotoerisme de motivatie voor bescherming zal verhogen.

Meer dan 100 miljoen jaar geleden is Madagaskar losgeraakt van Afrika en niet, zoals India, richting Azië geschoven maar een 'stukje' naar het zuiden. Daar is het blijven liggen op een afstand, die de laatste 40 miljoen jaar te groot bleek voor de uitwisseling van dier- en plantensoorten van het Afrikaanse vasteland. Er heeft zich een heel eigen natuur kunnen ontwikkelen. Circa 80% van de planten en dieren op Madagaskar zie je nergens anders (endemien)! Het is geen Afrika, er zijn geen olifanten of andere Afrikaanse zoogdieren. Het is ook geen Azië. Madagaskar wordt wel het 8ste continent genoemd. Het is echt anders en nog onbekend. Genoeg reden om een reis voor te bereiden.

We lezen over de Tsingy's, unieke berglandschappen, over tropische regenwouden, lagunekusten en halfwoestijnen. Ook interessant is de mix van culturen. Tot het begin van onze jaartelling leefden er geen mensen op Madagaskar. De eerste bewoners kwamen uit de omgeving van Maleisië, niemand weet hoe. Vervolgens waren er Afrikaanse, Arabische en Franse invloeden. De overheersers hebben zich niet altijd netjes gedragen en waren geen goede rentmeesters. Slavenhandel en massale houtkap zijn smetten op de geschiedenis. De Fransen hebben er hun culinaire cultuur gebracht. Stokbrood bij het ontbijt en de Franse menukaarten worden door toeristen gewaardeerd.

Onze belangstelling gaat vooral uit naar de vogelwereld.

Ook die is uniek en grotendeels endemisch. Heb je al veel gezien in Afrika en Azië, dan is het hier toch iets heel anders. Geen enorme diversiteit, maar wel veel endemische soorten en families. De Helm Field Guide beschrijft 275 soorten waarvan 130 endemisch, inclusief de zeevogels, maar zonder de vogels van de omliggende eilanden. Onder die endemen zijn varianten op soorten die ons wat zeggen: Madagascar hoopoe, Madagascar fish eagle, Madagascar plover enz. Maar er is meer, zeven vogelfamilies zijn uniek:

Coua's hebben in uiterlijk en leefwijze iets weg van de Afrikaanse turaco's, 9 soorten. De ground rollers zijn prachtige maar schuwe bosvogels met een lijsterachtig gedrag, 5 soorten. De cuckoo roller heeft wel iets weg van een scharrelaar. Mesites zijn hoenderachtig, 3 soorten. Asity's en sunbird asity's zijn kleine beweeglijke bosvogels, 4 soorten. Tetraka's zijn loofzangers, 6 soorten. De vanga's vormen een zeer diverse groep met bijzondere snavelvormen en darwinvink-achtig gedrag, 17 soorten. Daarnaast unieke ijsvogels en ibissen, endemische rallen, uilen, roofvogels, nachtzwaluwen, wevers, sunbirds enz. Waar moeten we zijn om al dit moois te zien? Madagaskar is groot, de wegen zijn slecht. Grote delen van het eiland zijn nauwelijks toegankelijk. Waar wel

wegen zijn is ook bewoning en staat de natuur onder druk. Gelukkig zijn er grote en redelijk beschermde reservaten met rijke natuur, inclusief een goede vogelstand. Daar kun je genieten van de schatten en zien dat ecotoerisme hard nodig is. Er zijn goede natuurgidsen in die gebieden waardoor bezoekers de vele soorten ook echt zien. Voor de bevolking levert het werk en inkomen. Een rondje langs alle natuurgebieden lukt niet in een paar weken. Wie van dit eiland gaat houden en 'alles' wil zien zal een paar keer terug moeten. Het is eigen ervaring, ik ben er drie keer en totaal zo'n 10 weken geweest en zeker nog niet klaar. In één reis zoveel mogelijk zien kan natuurlijk wel. Dat doen wij de eerste keer. We vliegen met Air France-KLM, met een gunstige overstap in Parijs en komen 's avonds aan in de hoofdstad Antananarivo. De volgende dag vliegen we door naar de plaats Tulear in het zuidwesten.

Een korte transfer brengt ons in Ifaty.

Aan de kust liggen mooie hotels aan heerlijke rustige stranden. Er zijn mangroves en er is een interessant achterland. Het klimaat is hier droog en de natuur heeft zich aangepast. Iedere plant bevat vocht en verdedigt zich met stekels. 'Spiny Forest' heet het. Voor de vogelliefhebbers: dit is de beste plek om bijzondere soorten als long tailed ground roller en subdesert mesite te zien, maar ook vele soorten vanga's, tetraka's en coua's, banded kestrel, littoral rock trush, crab plover en Madagascar plover. Een boottocht naar Nosy Ve kan de red tailed tropicbird opleveren. Na heerlijke en interessante dagen aan de kust beginnen we aan onze reis door het binnenland, een route per auto met chauffeur terug naar de hoofdstad. In etappes, met interessante tussenstops door een steeds veranderend landschap.

Een interessante stop is Zombitse,

een bosreservaat in de halfwoestijn van het zuiden. Daar bevinden zich lemuren en kameleons en alweer unieke vogels. Veel vanga's en great coua, maar vooral speciaal als enige plek ter wereld is hier de apperts tetraka te zien, een soort waarvan er vermoedelijk nog maar 600 exemplaren zijn. We overnachten bij Isalo,

Crab plover

Long tailed ground roller

Apperts tetraka

Cuckoo roller

Grey headed lovebird

Great Coua

een berggebied dat doet denken aan de Grand Canyon. Het riviertje in de diepe kloof zorgt voor leven. Hier zien we veel lemuren, o.a. de sifaka die sierlijk door de bomen danst en de ringstaartmaki. De rivier trekt vogels aan (rock trush) en vormt zwemplekjes, een mooie plek voor een lunch. We wandelen terug, de auto pikt ons op. Isalo Ranch is een goede plek om uit te rusten. Beetje zwemmen, prettig restaurant; de zonsondergang achter de bergen is prachtig. Onze route gaat verder naar Parc Anja. Een fotogeniek landschap met bergen, wetland, lemuren, kameleons, dorpjes en een prettig hotel. De grey headed lovebird heeft hier een grote populatie.

Onderweg zien we veel van het leven op Madagascar.

De bevolking is arm, echt arm: ossenwagens, handkarren, fietstaxi's en zelfs pousse pousse taxi's waar iemand voor loopt te rennen, beheersen het straatbeeld. Mensen lopen op blote voeten en in oude kleding. Je waant je in een 'land van ooit', dat heeft een zekere charme maar ook een keerzijde. Gelukkig is er weinig honger. Het land is vruchtbaar en de bergen krijgen voldoende regen. Er is erosie maar in de bergketens wordt nog genoeg water vastgehouden zodat de rivieren blijven stromen. De vruchtbare valleien kunnen het hele jaar door worden benut. Ondanks de lage levensstandaard zijn de mensen niet ongelukkig. Positieve ontwikkelingen zijn nodig en welkom, er moet echt iets gebeuren aan de armoede, de erosie en de ontbossing. Het is nog niet te laat.

Via Fianarantsoa rijden we naar Ranomafana.

De bergen zijn hier bedekt met tropisch regenwoud. Het natuurreserveaat heeft een hoofdingang en een tweede entree bij Vohiparaha. Op beide plaatsen is het geweldig vogelen. Vier soorten ground rollers en drie soorten asity's zijn hier te vinden, naast vele coua's, vanga's en tetraka's. De prima donna onder de vogels is hier pitta like ground roller, die niet voor niets op de voorzijde van de Helm Field Guide staat! We zien ook golden bamboo lemur (pas ontdekt in 1986), veel spectaculaire kameleons en amfibieën. Via Antsirabé en de hoofdstad rijden we naar het oosten. Daar ligt bij Andisabé-

Mantadia een cluster van natuurgebieden, bestaande uit vooral bergen met tropisch regenwoud. Er zijn overeenkomsten met Ranomafana maar hier zijn andere specialiteiten. Short legged ground roller, brown mesite, flufftails, Madagascar crested ibis, beide vasa parrots, Madagascar starling, Madagascar pygmy kingfisher, blue pigeon, green pigeon, veel vanga's waaronder nuthatch vanga en, met veel geluk, de helmet vanga. Voor deze reis zijn, inclusief internationale heen- en terugvlucht, 17 dagen of meer nodig. Meer zien?

Op veel locaties is een extra dag goed besteed en er zijn interessante uitbreidingsmogelijkheden:

(1)

Vanuit Antsirabé naar Morondava, Baobab Avenue, het woud van Kirindy en Tsingy de Bemaraha rijden (7 dagen). Landschappelijk fraai en mooie wetlands, o.a. bij Becopaca. Het bos van Kirindy is de beste plek om Madagaskar's enige grote roofdier, de fossa, te zien. Ook goed voor white-breasted mesite, cuckoo roller, veel coua's, endemische uilen en roofvogels als Madagascar harrier hawk.

(2)

Vanuit de hoofdstad in noordelijke richting doorrijden naar Ankarafantsika. Een droog bosgebied met een meer in het midden en wetlands er omheen. De beste plek voor schlegel's asity, van dam's vanga, Madagascar jacana, Madagascar fish eagle. Ook heel goed voor Madagascar crested ibis, Madagascar pygmy kingfisher, Madagascar teal en veel steltlopers waaronder de crab plover. Natuurlijk ook hier veel coua's en vanga's. Een beetje relaxen aan het eind van de reis?

(3)

Na Andasibé-Mantadia doorrijden naar de oostkust. Een boottocht door de schitterende lagune van Ankani'Novy brengt je naar een hotel en prachtige stranden.

(4) Na de uitbreiding Ankarafantsika doorrijden naar Majunga, leuke stad met mooie stranden en landschappen aan de noordzijde.

Vogelreizen kunnen vanaf augustus tot half november,

daarna wordt het te heet en te nat. De beste maand is oktober. Dan zijn de vogels in prachtkleed en volop in

Subdesert mesite

Madagascar Fody

voorjaarsestemming. September is ook al goed en rustiger. November is ook heel goed maar heet, soms al veel regen en druk met Engelse bird watching tours. Mijn reistip voor 2019 (of 2020) is Madagaskar. Waarom nu? Het is nog rustig, authentiek en relatief betaalbaar, terwijl de prijzen voor natuurreizen overal omhoogschieten. De situatie in het land is stabiel, reizen per auto met chauffeur is veilig. De natuurbeschermers ter plaatse hebben toeristen nodig. Als vogelaar en natuurliefhebber kies je natuurlijk geen standaard reis, die komen te weinig in natuurgebieden. Meer weten?

Mail naar: ruudvankappel@gmail.com

Literatuur

Safford , R., A. Skerrett & F. Hawkins, 2016. Birds of Madagascar and the Indian Ocean Islands (Helm Field Guides).